

Die uw jeugd vernieuwt als die van een arend

De Reformatie

Weekblad tot ontwikkeling van het gereformeerde leven

Triangels in de klas

Het kwam prominent in het nieuws. Ingezondens en vrijplaatsen tuimelden over elkaar heen. De gereformeerde basisscholen in het westen (en zuiden) van het land willen een opener toelatingsbeleid. Niet langer is het nodig dat kinderen en hun ouders lid zijn van één van de gereformeerde kerken (vrijgemaakt) of van kerken die door deze kerken als ware kerk erkend zijn. Verbondenheid in Christus wordt doorslaggevend. Volgens sommigen maakt dat het beeld niet helderder. Ook ik denk dat er wat zaken door elkaar heen lopen. In dit artikel wil ik een bijdrage geven aan de meningsvorming.

A.L.Th. de Bruijne ■

In dit nummer

<i>Kerkelijk leven</i> - A.L.Th. de Bruijne Triangels in de klas	391
<i>Meditatief</i> - P. Schelling Eén mens? Alle mensen!	395
<i>Wandelen met God</i> - B. Luiten Bergen verzetten	396
<i>Samenleving</i> - J. Serier Waar zijn de kerken?	398
<i>Van binnen naar buiten</i> - B. Bolt Een nieuw contact. Een bekend geluid?	400
<i>Lied van de week</i> - A. de Heer Geref. Kerkboek 2006 lied 32	402
<i>Uit de kerken</i>	404
<i>Persberichten</i>	404

Nieuwe triangel

In de toelichting op het besluit is sprake van een nieuwe 'triangel'. Typerend voor het (vrijgemaakte) gereformeerd onderwijs was de gedachte dat kinderen gevormd moesten worden door drie met elkaar samenhangende instanties: kerk, gezin en school. Deze 'triangel' werd ingezet om concrete invulling te geven aan de doopbelofte van ouders. Je belooft immers om je kinderen in 'deze leer' te 'onderwijzen' en te 'laten onderwijzen'. *Onderwijzen* doe je als ouders zelf. *Laten onderwijzen* had oorspronkelijk betrekking op het onderwijs dat de kerk biedt op weg naar het avondmaal, de catechese. Maar het werd uitgebreid in de richting van andere vormende instanties in het leven van kinderen, met name de school. De nieuwe triangel ziet er anders uit. Niet 'kerk, gezin, school', maar 'Christus, gezin, school'. De identiteit van een christen ligt immers niet in het formele lidmaatschap van een kerk, maar in de band aan Christus en in de praktische houding die daaruit voortvloeit.

Net als verschillende anderen heb ik met die nieuwe triangel problemen. Voor ik verder ga, wil ik echter enige misverstanden bij voorbaat uitsluiten. Ook ik herken het risico van een formele identiteit, waaruit de gemeenschap met Christus is weggevallen. Ook ik vind het beter dat een school met een wat bredere samenstelling kan blijven bestaan dan dat een te klein geworden gereformeerde school de tent moet sluiten. En ook ik vind het belangrijk dat gereformeerde scholen in een geseculariseerde of plurale omgeving hun roeping ten opzichte van andere christenen en van de samenleving zien. Ook ik denk dat het toelatings-

len en ze 'in Hem' te onderwijzen (Ef 4). Daarop doelt het spreken over 'deze leer' in de doopbelofte: dat is de leer van Oud en Nieuw Verbond, waarvan Christus zelf het centrum vormt. Zowel in de bijbel zelf als in de taal van de Reformatie waaruit onze formulieren voortkomen, is de 'leer' altijd het gewaad van Christus zelf. Hij zelf wil er hoogstpersoonlijk in meekomen. Waar dat niet het geval is, wordt de 'ware' leer een kille leugen.

De klassieke triangelgedachte zegt ten diepste niet meer dan dit: 'alle vorming die wij onze kinderen willen geven of laten ondergaan, moet zoveel als mogelijk is vorming in

spreekt op dat praktische niveau en zegt dan: laten die drie soorten mensen zich samen inzetten voor dat ene grote doel en elkaar niet tegenwerken. Ouders, voorgangers en onderwijzers werken samen om kinderen te onderwijzen in Christus en zijn leer.

De nieuwe triangelgedachte zet naast elkaar wat ongelijksoortig is. Behalve dat dit een methodische fout is, heeft het ook schadelijke gevolgen. Een deel van de vorming van een kind blijft nu op praktisch niveau onbenoemd en buiten beschouwing, namelijk de kerkelijke vorming in de catechese. Onbedoeld suggereert de nieuwe triangel dat Christus deze hoogstpersoonlijk zelf ter hand neemt en daarbij voorganger en catecheet niet nodig heeft. In plaats van de centrale inhoud van alle vorming en het grote doel op wie al die vorming is gericht, wordt Hij één van de drie vormende instanties.

Juist als de betreffende schoolvereniging mensen mee wil krijgen in haar plannen, kan ze beter deze nieuwe triangel in de klas laten verstommen. Zij overstemt de echte discussie.

de 'leer' is het gewaad van Christus, Hijzelf wil er hoogstpersoonlijk in meekomen

beleid vaak ruimer kan.

Maar tegelijk constateer ik in het huidige pleidooi daarvoor oneigenlijke argumenten. Daarbij lijkt de schoolkwestie dienstbaar te worden aan een andere agenda.

Onderwijs in Hem

Waar liggen dan de problemen met die nieuwe triangel? 'Christus' kwam al voor in de oude triangel! Daarop is door enkele scribenten al gewezen. Anders dan zij denk ik daarbij echter niet aan het feit dat je Christus en kerk niet van elkaar mag losmaken. Hoe waar dat ook is, Christus valt niet samen met de kerk. Helaas kun je de mond vol hebben over de kerk en Christus zelf vergeten.

Maar de verworteling van de klassieke triangel in de doopbelofte brengt Christus rechtstreeks in beeld. Wat is de doop anders dan de buitenkant van een zeer bijzondere binnenkant: gemeenschap tussen jou en de levende Christus zelf! Juist daarom ontstaat er bij de doop van jonge kinderen een grote verantwoordelijkheid. Eigenlijk hoort bij die doop dat zij de levende Christus ook zelf persoonlijk kennen. Dus verplichten ouders zich ertoe om Hem aan hun kinderen voor te stel-

Christus zijn. Daarom betrekken wij de drie instanties die voor de vorming van een kind zorgen, op elkaar: gezin, kerk (catechese), en school'.

Christus zelf?

Nu voel ik mee met iedereen die hier waarschuwt om niet aan de buitenkant te blijven staan. Want het moet dus ook echt om Christus zelf gaan! Niet maar om zakelijke kennis van de goede inzichten. Ook niet alleen om het lidmaatschap van de juiste kerk. Die waarschuwing heb ik ook zelf wel geuit. Het is zeker geen gevecht tegen windmolens als je op dit punt formalisme bestrijdt en het geheim van de levende band aan Christus naar voren brengt. Toch mag dit belangrijke inzicht niet blind maken voor wat het in de concrete vorming van kinderen inhoudt. En het is zelfs riskant om de ingewikkelde praktische materie rond de identiteit en de grenzen van het gereformeerde onderwijs hier te belasten met een bredere kerkelijke agenda, namelijk dat Christus meer centraal moet staan. Juist in dienst van die band met Christus spelen in het leven van kinderen mensen een rol: ouders, voorgangers en onderwijzers. De klassieke triangel

Rek

Want er is hier een discussie nodig! Dat bestrijd ik niet. En ook een zekere bijstelling van het beleid lijkt mij onontkoombaar. De discussie moet echter op andere punten worden uitgevochten.

De klassieke triangel vormde een concrete verwerking van de doopbelofte. Toch staat zij niet gelijk aan de doopbelofte zelf. En zij komt ook niet rechtstreeks uit de bijbel. Het is een model dat in de loop van de kerkgeschiedenis opkwam. In concrete historische omstandigheden leek dat model gereformeerde christenen de beste manier om op de bijbel te antwoorden en hun doopbelofte praktisch door te vertalen. Wie zou de waarde van dat model kunnen ontkennen? Zeker bij jonge kinderen is zo'n intensieve combi van kerk, gezin en school in de vorming een prachtig instrument. Op dit

punt zijn wij in de Nederlandse situatie bijzonder gezegend. Maar hoe waardevol zo'n model ook is, het mag nooit verabsoluteerd worden. Het staat niet gelijk aan de bijbel zelf of aan de inhoud van ons geloof. Op zeker drie punten zit er rek tussen dit concrete model van de triangel en de achterliggende bijbelse werkelijkheid. En juist op die drie punten hebben wij vandaag te maken met ontwikkelingen die moeten leiden tot nieuwe bezinning.

School tussen kerk en samenleving

In de eerste plaats doelde de doopbelofte met het 'laten onderwijzen', zoals gezegd, oorspronkelijk op het onderwijs van de kerk zelf. De toepassing op scholen is secundair. Geen wonder. Het verschijnsel 'school' komt niet uit de bijbel. Er zijn tijden geweest dat er geen scholen bestonden of dat slechts weinig kinderen naar school gingen. Het verschijnsel 'school' is een historisch en cultureel bepaalde werkelijkheid. In de westerse wereld was de school daarbij zowel een instrument van de kerk als van de overheid of samenleving. De kerk was immers staatskerk of gevestigde kerk, terwijl overheid en samenleving officieel christelijk waren. De christelijke vorming die scholen boden, was tegelijk dienstbaar aan de belangen van de kerk én van de samenleving. Met de scheiding van kerk en staat ontstonden de grote vragen op dit terrein en kwam het tot de splitsing in openbaar en bijzonder onderwijs. Als (vrijgemaakte) gereformeerden hebben wij die schoolstrijd in de genen en als gevolg daarvan vinden wij de keus voor christelijke scholen, die net als vroeger ook min of meer kerkelijk gekleurd zijn, vanzelfsprekend. Maar wij mogen nooit vergeten dat het verschijnsel 'school' ook een maatschappelijke wortel én een maatschappelijk belang heeft. Ook na de 19e eeuw zijn christelijke en gereformeerde scholen omdat ze school zijn mee verantwoordelijk voor de samenleving.

Juist omdat dit verschijnsel 'school' voortkomt uit de historische en culturele ontwikkelingen en niet een direct bijbels karakter draagt, zijn discussies op dit terrein niet automatisch vanuit de bijbel te beslechten. Het kunnen open vragen zijn hoe wij de identiteit van christelijke scholen het beste vormgeven, waar

in welke context leven christenen in grote steden en het zuiden?

de grenzen van ons toelatingsbeleid lopen, en hoe je de maatschappelijke verantwoordelijkheid van christelijk onderwijs in een niet meer christelijke samenleving concreet maakt.

Kerkelijke verdeeldheid

In de tweede plaats speelt hier het vraagstuk van de kerkelijke verdeeldheid. Ook die komt in de bijbel niet voor, in ieder geval niet in de huidige vorm van kerken en christenen die allen hartelijk aan Christus verbonden zijn en dat van elkaar merken en waarderen, en die desondanks toch kerkelijk van elkaar gescheiden blijven. Hoe je dat moet wegen en wat je daarmee in de praktijk moet doen, kun je dus ook niet zomaar uit de bijbel aflezen. Ook dat hoort bij onze verwerking van de inhoud van de bijbel in de concrete situatie van vandaag. Dat laat ruimte voor meerdere modellen.

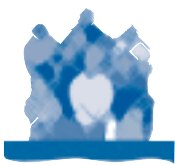
Daarbij past mijns inziens niet dat je de kerk uit de klassieke triangel wegstreept. Over de onmisbare plaats van de kerk in het leven van christenen is de bijbel juist duidelijk. Maar ik kan me voorstellen dat je van mening bent dat er meer 'kerk' is dan de 'vrijgemaakte' kerk en de gemeenschappen die wij officieel als kerk hebben erkend. Ook kan ik me indenken dat je de uitwerking van de pool 'kerk' in het kader van het onderwijs toch wat anders maakt. In de werkelijkheid van christelijke herkenning en verdeeldheid tegelijk zou je onder bepaalde voorwaarden ruimte kunnen maken voor leden van andere kerken. Daarbij ontken je dus niet de pool 'kerk' in de trian-

gel maar je honoreert wel de gebrokenheid en ondoorzichtigheid die zich rond die pool in de huidige Nederlandse context voordoet. Dat betekent dan wel dat je bezigt met een stuk van de gebrokenheid als gevolg van de zonde. Die moet je rond de school juist niet wegtheoretiseren, bijvoorbeeld door

alleen maar te kijken naar de eenheid in Christus en de kerkelijke problematiek buiten beeld te houden. Eigenlijk zou het passend zijn als alle christelijke kinderen ook dezelfde kerkelijke achtergrond hadden. Ook pedagogisch geeft dat voordelen. Met name jonge kinderen biedt het de nodige vastheid en helderheid als zij de lijn tussen gezin, school en kerk optimaal ervaren. Als zij al jong te maken krijgen met pluriforme input, kan dat nadelig zijn. Als dit vanwege de kerkelijke verdeeldheid niet altijd te vermijden valt en wij recht willen doen aan de herkenning van anderen en met minder genoegen nemen, moeten wij daar geen mooie theorie omheen bouwen die de schaduwzijden en het compromiskarakter ervan verdoezelt.

Naar vermogen

In de derde plaats ontdek je in de bewoordingen van de doopbelofte zelf enige rek tussen de klassieke triangel en de achterliggende bijbelse werkelijkheid. Ouders beloven heel nuchter dat zij hun kinderen 'naar vermogen' zullen onderwijzen en laten onderwijzen overeenkomstig de leer van Christus. Er zijn omstandigheden waarin dat niet optimaal lukt, zoals alle ouders die vanwege afstand of speciale situatie van hun kind moesten kiezen voor niet-gereformeerde of zelfs niet-christelijke scholen uit ervaring weten. Zulke beperkende omstandigheden kunnen volgens mij ook van andere aard zijn. Het leerlingenaantal kan

te klein zijn voor een school die helemaal spoort met de leer van Christus, zoals we die in de kerk hooghouden. Ook kan onze roeping naar medechristenen van andere kerken én naar een samenleving waarin de school een samenbindende functie moet hebben, een andere kant uit wijzen dan die van een volledig kerkelijk-gebonden school. Ook die roepingen hebben wortels in de bijbel. Ook daarvan moet gezegd worden dat de concrete invulling ervan niet in de bijbel staat maar behoort bij ons antwoord daarop in een bepaalde tijd en situatie. Zo kunnen verschillende bijbels gemotiveerde belangen in een bepaalde situatie elkaar in de weg zitten. Uiteindelijk ontstaat er dan een evenwicht waarin zij elkaar begrenzen. Zo'n concreet evenwicht stelt ook grenzen aan het vermogen om te 'laten onderwijzen' bij ouders. En dat mag.

Klonteren of missionair zijn

Veel critici van de openstelling van gereformeerde basisscholen beseffen, vrees ik, niet in wat voor context christenen in grote steden of in het zuiden van het land leven. Het is de schaduwzijde van het feit dat vrijgemaakten samenklonterden in christelijke bolwerken. Critici spreken soms vanuit een context waarbinnen in één plaats meerdere christelijke scholen bestaan, waaronder bovendien ook nog meer dan één bijbelgetrouwe school. In zo'n situatie is het gemakkelijk om te gaan voor een strikt kerkelijk gebonden gereformeerde school. Medechristenen uit andere kerken hebben immers genoeg alternatieven. Maar in een seculiere of religieus plurale grote stad voel je het appèl dat zulke medechristenen op je doen. Durf je dan nog hoog te houden dat ter wille van het karakter van jouw gereformeerde school de kinderen van zulke ouders maar blootgesteld moeten worden aan onderwijs waarin je Christus en zijn leer niet tegenkomt? Stel je bovendien eens voor dat je christelijk contact zoekt met medeburgers uit andere culturen, die om je heen wonen. Rond hen doen

wat is de maatschappelijke verantwoordelijkheid en de missionaire context van de school?

zich spanningen voort. Misschien dreigen hun kinderen te ontspreiden. Je wilt ze laten merken dat in Christus een nieuwe mogelijkheid tot samenleven ontstaat. En je wekt belangstelling. Is dan de gedachte zo vreemd dat het waardevolle instrument van een gereformeerde school dit juist in het leven van zulke kinderen wel eens heel concreet zou kunnen maken? Daarmee maak je de school nog niet tot evangelisatie-instituut. Het is omgekeerd: je bent door-drongen van de missionaire spits van heel je

christelijke leven in zo'n context en houdt ook de school, met haar eigen specifieke taak, daar niet kunstmatig buiten.

Compromissen

Er lopen dus meerdere bijbels gekleurde lijnen die elkaar in de vragen rond het toelatingsbeleid van gereformeerde scholen kunnen raken. De hoofdlijn blijft wat mij betreft die van de klassieke triangel. Het gaat op een gereformeerde school in de eerste plaats om de vorming van kinderen in Christus en zijn leer, in samenwerking met gezin en kerk. Maar ook de roeping tot zorg voor christelijke naasten en hun kinderen vormt zo'n lijn. En ook het feit dat christenen die samen Christus kennen maar kerkelijk verdeeld zijn elkaar in sommige omgevingen hard nodig hebben. Bovendien zorgen ook de missionaire context en de maatschappelijke verantwoordelijkheid van het instituut 'school' voor zulke lijnen.

Het is niet vreemd als deze situatie soms tot compromissen moet leiden. Je kunt niet uit gemeenschappelijk-christelijke of missionaire motieven hele groepen niet-gereformeerde kinderen zonder meer toelaten. Dat zou de triangel openbuigen. Je kunt ook niet uit naam van de triangel het toelatingsbeleid strak houden. Dat zou strijden met de liefde voor andere christenen en naasten. Met de klassieke triangel als waardevol basismodel lijkt me een ruimer toelatingsbeleid vaak wenselijk. Het criterium van de herkenning in Christus als centrum van de christelijke leer, waarmee de schoolvereniging wil opereren, vind ik daarbij bruikbaar. Dat geldt eveneens voor de voorwaarde dat ouders ook als ze niet in alles de gereformeerde identiteit van de school (uitkomend in de belijdenis van de leer van Christus) herkennen, deze wel respecteren.

Omdat ik deze situatie niet beschouw als ideaal, bepleit ik daarbij wel een extra criterium. Afgezien van situaties waarin scholen te klein worden, zou je het uitzonderlijke van de toelating van niet-gereformeerden meer moeten markeren. Voor je zulke kinderen als leerling aanvaardt, zou je moeten nagaan of hun ouders een alternatief hebben, waaraan je hen met een goed geweten kunt overlaten. Dat geeft tegelijk de mogelijkheid meer recht te doen aan het verschil in context tussen de ene school en de andere. Wat in de ene plaats nodig en zelfs urgent is, hoeft dan de situatie in de andere plaats niet dwingend te bepalen. Zo voorkom je dat je van de nood alleen maar een deugd maakt. Die deugd is er, maar het besef van de nood mag niet verdwijnen. Er blijft sprake van een compromis. Maar daar is niets mis mee. Een compromis laat vaak zien dat mensen in de echte werkelijkheid hun verantwoordelijkheid namen.

Dr. Ad de Bruijne is universitair docent aan de Theologische Universiteit te Kampen.

Eén mens? Alle mensen!

**‘... dat één mens voor alle mensen is gestorven,
waardoor alle mensen zijn gestorven,...’ 2 Korintiërs 5 : 14b**

P. Schelling ■

‘Jullie begrijpen het niet!’

Het was harde taal waarmee hogepriester Kajafas zijn in de war geraakte mederaadsleden tot de orde riep. ‘Besef toch dat het in jullie eigen belang is dat één man sterft voor het hele volk, zodat niet het hele volk verloren gaat’ (Joh. 11:49v). Allicht, zouden wij zeggen. Hij sprak deze woorden in welbegrepen eigenbelang, deze hogepriester in functie.

Maar intussen legde de Here in deze eenvoudige, maar wrede logica van een van Israëls bestuurders het mysterie van zijn liefde neer. En de Geest van Christus leerde het zijn apostel Paulus zien. En bijna triomfantelijk schrijft hij aan de Korintiërs: had Kajafas, en in zijn voetspoor die andere machthebbers van deze wereld, deze wijsheid van God gekend, dan zouden zij de Heer die deelt in Gods luister niet hebben gekruisigd (1 Kor. 2:8).

Paulus. Uitgerkend in Korinte, waar de Here hem met zoveel vrucht had laten werken (Hand. 18:8vv), kwam zijn apostolaat onder zware druk te staan. Zo werd zijn tweede, tenminste zijn tweede ons bekende brief, een doorlopende verdediging van zijn integriteit. En dan niet om zijn eigen eer hoog te houden, maar omwille van zijn ambt en zijn boodschap. Bijna hartstochtelijk klinkt af en toe zijn appèl - de hele brief door proeven we de spanning.

Zoals bijvoorbeeld in hoofdstuk 5. Niet uit geldingsdrang, maar uit diep ontzag voor de Here probeert hij iedereen te overtuigen. Hij beroept zich op God die hem door en door kent - zij moeten toch ook weten wie en wat hij is, wanneer ze eerlijk over hem nadenken (11). Zichzelf aanbevelen, dat wil hij niet meer. Nee, hij wil zo schrijven dat zij trots op hem kunnen zijn en woord hebben tegen zijn tegenstanders (12).

Want er is maar één zaak die hem drijft: de liefde van Christus (14). De krachtige en trouwe, maar onverklaarbare liefde waarmee Hij zijn leven gaf voor wie Hem door de Vader gegeven waren, ook al waren zij (nog) goddelozen, zondaren, vijanden (Joh. 17:6, Rom. 5:6-8). En als dan die liefdedaad nader omschreven moet worden, dan is daar ineens bij Paulus weer de logica van Kajafas: wij zijn ervan overtuigd dat één mens voor alle mensen gestorven is (14). Zó en niet anders moet Israël gered worden van de dreiging van de Romein, zei Kajafas. Sterker nog, zegt Paulus: het is een wereldwijd verlossingsgeheim. Want deze ene Mens is gestorven voor alle mensen, die van Hem zijn en bij Hem horen. En zo heeft Hij het dodelijke oordeel van God voor hen afgewend.

Alleen: hoezo gestorven? Omdat alleen een nieuwe mens voor God bestaan kan. En omdat derhalve al die mensen sterven moesten. En ook metterdaad gestorven zijn, door die Ene die voor hen stierf (14). Want levend en wel leefden ze alleen maar voor zichzelf. En dat moest ophouden. Ze moesten leren te leven voor Hem die voor hen stierf. En werd opgewekt (15)! Ja, want zo verging het Hem: na zijn dood kwam zijn opstanding. Met de maatstaven van deze wereld was Hij niet meer te beoordelen, deze nieuwe schepping van God, deze nieuwe Adam. Maar dan ook niet meer al diegenen die één met Hem zijn (16v).

En dat is nu de verzoening die God voor deze wereld bewerkte. Laat u erin meenemen, om rechtvaardig voor God een nieuw leven te kunnen leiden (18vv).

Eén voor allen, zo luidde de logica van Kajafas. Maar toch begreep hij er niets van. Paulus mocht het geheim van Gods verzoeningswerk door Christus onthullen: Eén mens voor allen gestorven? Ja, maar alle mensen door die Ene!

Kijk, zeiden we vorige week, die heel eenvoudige regel van plaatsvervanging zet ons op onze plaats. Eén in onze plaats moet het dodelijke gevaar afwenden. Maar juist in die weg van de plaatsvervanging opent Hij voor ons het leven. Wij allen mogen dood voor onszelf zijn om te leven met Hem!

Maar, zegt de dichter (Lb. 177), dit breekt mijn trots: het is alleen Gods ingrijpen waardoor ik van zijn vijand en tegenstander in een vriend verander (vs. 3). Alleen wie zo het lijden van de Here op de juiste wijze leert overdenken, prijst daarin ook Gods wondere wijsheid (vs. 5). Eén mens voor allen - dat kan goed passen in de wrede logica van wereldse machthebbers. Maar alle mensen die hem toebehoren een nieuwe schepping door die Ene, dat is de wijsheid van Gods verlossing.

Ds. Pieter Schelling is emerituspredikant van de Gereformeerde Kerk te ‘s Hertogenbosch.

Bergen verzetten

wandelen met God

**Een uitdagend woord van onze Verlosser:
met een heel klein beetje echt geloof kun je
een grote berg verzetten!**

B. Luiten ■

Sinds enige tijd zingen wij gezang 171 uit het nieuwe Gereformeerd Kerkboek. Daarin komt de passage voor, in vers 3:

*'Niets is onmogelijk
voor wie gelooft in Hem'.*

De melodie vraagt erom dat dit uit volle borst wordt gezongen, anders haal je die hoge tonen niet. Het klinkt prachtig. Maar is het waar?

Gebrek aan geloof

Jezus sprak naar aanleiding van een bijzonder voorval. Een vader bracht zijn maanzieke zoon naar de leerlingen. Hij was wanhopig, en dat was te begrijpen. Uit de beschrijving maken wij op, dat de knaap leed aan een ernstige vorm van epilepsie. Hij kon overal zomaar vallen, zonder enige controle over zichzelf, zelfs in het water of in het vuur.

Opmerkelijk is, dat hierin een boze geest wordt verondersteld. Zo zeggen wij dat meestal niet. Een ziekte is een ziekte, meer niet. Daarmee ga je naar de dokter, vaak bestaat er wel een medicijn voor. Maar zo gaat de bijbel hier niet mee om. De ziekte wordt geduid als een vijandige macht, die er niet zou moeten zijn. Het is iets uit het rijk van de boze, die wij aan de heerschappij hebben geholpen door onze ongehoorzaamheid aan God. De ziekte hoort niet bij het leven, maar bij onze zonden. Daarom had die vader groot gelijk, dat hij tot Jezus ging. Hij die de zonden wil vergeven, is ook Degene die onze ziektes genezen kan. Maar Jezus was even weg, een berg op, met drie van zijn leerlingen. De overigen namen even waar, maar die konden de jongen niet genezen. Daarop wendde de vader zich alsnog tot Jezus, met zijn dringend verzoek. Jezus dreef de boze geest uit, met gezag. Tot grote vreugde uiteraard van iedereen, maar ook tot verbazing van de leerlingen. Waarom hadden zij dat niet gekund? Zij hadden toch ook die macht ontvangen (Mat.10:8)? Met die vraag kwamen zij bij de Heer.

Een vraag die in alle toonaarden is blijven hangen, door de eeuwen heen. Waarom konden zij die jongen niet genezen? Hadden ze het wel moeten kunnen? En wat betekent dat voor ons, wat moeten wij dan kunnen als christenen? Het antwoord van Jezus is van veel belang: 'het lukte niet vanwege hun gebrek aan geloof' (Mat.17:14-20). Jezus vroeg Zich zelfs hardop af, hoe lang Hij dit

ongelovige geslacht nog zou moeten verdragen. Al zouden ze maar het geloof hebben als van een mosterdzaadje, ze zouden daarmee een berg kunnen verplaatsen.

Echt geloof is veel

Gebrek aan geloof, dát is de oorzaak van de machteloosheid. Een antwoord met tenminste twee kanten.

Allereerst: *een mens kan dit uit zichzelf dus niet*. Op geen enkele manier. Dat is heel helder: er is niemand die zelf zijn zondige en gehavende leven weer in orde maakt. Dat idee hoeven we dus niet te hebben, en dat moeten we ons ook nooit laten aanpraten. Ooit begingen Mozes en Aäron de zonde, dat zij de indruk wekten zelf het wonder te doen waartoe God hun de opdracht had gegeven. De Heer nam dat hoog op, geen van beiden ging het beloofde land binnen (Ex.20:1-13).

Vervolgens: *Jezus kan het wel!* Gelooven betekent: ik kan het niet, maar Hij kan het wel. Hij kan alles, want Hij is de Zoon van God. En inmiddels kunnen we daaraan toevoegen, dat Hij de prijs heeft betaald voor de hele schepping. Hij staat ook volop in zijn recht als Hij de ziektes wegzendt.

Zodoende is de eigenlijke vraag in dit geheel: *hoeveel verwacht je van God?* Geloof je echt dat Hij voor jouw behoud alles kan en wil doen?

Opvallend is het contrast tussen het kleine zaad en de grote berg. Een heel klein beetje echt geloof laat je de grootste dingen meemaken.

Niet veel geloof is echt, maar echt geloof is véél. Kenmerkend daarbij is, dat je zelf loslaat wat je aan God toevertrouwt. De drie vrienden van Daniël werden met de dood bedreigd, de koning zou hen in de vurige oven laten gooien. Zij gaven Nebukadnessar het eenvoudige antwoord, dat God hen wellicht uit het vuur zou kunnen redden en dat ook wel zou willen doen. Maar misschien ook niet. Ze wachtten dat af. Zij gaven dat aan Hem over, en intussen zouden ze niet buigen voor dat grote beeld.

Dat is het echte geloof, waardoor niets onmogelijk bleek. Terwijl de mannen dat niet zelf in de hand hadden, en ook niet claimden. Niets zou in hun leven onmogelijk zijn, God is tot alles in staat, maar *zij* hadden nergens recht op. Ze gaven zich over aan God, die hen hoe dan ook zou bewaren, of ze zouden sterven of niet.

Voor Jezus is niets onmogelijk

Alleen Jezus kan bergen verplaatsen. Toch heeft Hij het nooit gedaan. Althans, niet letterlijk. Wel figuurlijk. Zo zullen we dit woord moeten verstaan. Niet dat het daardoor kleiner wordt, integendeel, wij moeten juist niet beperkt denken aan alleen maar echte bergen. Mensen hebben in geloof de muilen van leeuwen dichtgesnoerd, ze zijn aan de hitte van het vuur ontkomen, ze werden in oorlogstijd krachtige helden. Vrouwen kregen hun doden terug doordat ze uit de dood opstonden. Anderen wilden van geen vrijlating weten en werden gemarteld tot de dood erop volgde. Weer anderen werden bespot, gezeseld, gestenigd; ze zwierven rond berooid, vernederd, mishandeld (Hebr.11:32-40). Wie had zoveel volharding voor mogelijk gehouden? Paulus schrijft: 'Ik ben bestand tegen alles door Hem die mij kracht geeft' (Fil.4:13). Hij zegt dat tegen de achtergrond van zijn wisselende omstandigheden, in vrijheid maar ook als gevangene, in overvloed maar ook in tijden van gebrek.

Als bergen op je weg liggen, blokkeren ze je. Je kijkt er niet overheen en je kunt er niet langs. Velen hebben in geloof ervaren, hoe God zo'n berg verzetten kan. De gevangenis, waarin Paulus gevangen werd gehouden, moest hem laten gaan. De ketenen, waarin Petrus vastgeklonken lag, konden hem niet tegenhouden. Vriend en vijand verbaasden zich, *niets bleek onmogelijk* om de dienaren van God ruim baan te verlenen. Terwijl daarmee niet gezegd is, dat het altijd zo gebeurt. We kunnen zo'n wonder niet bestellen, niet claimen en niet manipuleren. Het zal nooit in onze macht komen en ook nooit gewoon worden. Alleen door *echt geloof* gebeurt het in ons leven: doordat we het *echt helemaal* aan God overlaten. De discipelen hadden hierin een bijzondere volmacht gekregen, toen ze als herauten voor koning Jezus uitgingen om zijn Koninkrijk te proclameren. Wij kunnen hun positie en mogelijkheden niet één op één kopiëren naar vandaag. Toch moesten ook zij al handelen in geloof, *het werd niet iets van henzelf*. Zo leren we dat uit dit voorbeeld, en zo bleek ook later. Petrus kwam nog eens gevangen te zitten, zonder dat God de ketenen van zijn handen liet glijden. Ook Paulus wist niet altijd of hij weer vrij zou komen, de ene keer overkwam hem dat wel, een andere keer niet. Nergens belooft God ons, dat zijn kinderen nu al, in deze bedeling, worden bevrijd van ziekte, gevangenschap, vervolging, enz., integendeel. We worden juist op een heel ander scenario voorbereid, namelijk dat de stem van de getuigen in bloed wordt gesmoord.

Wie gelooft echt in Jezus?

Dus is het nodig ons af te schermen tegen een oppervlakkig gebruik van deze woorden, alsof een gelovige *zelf* tot alles in staat zou zijn in de naam van Jezus. Dat soort toepassingen gon-

zen om ons heen, met allerlei voorbeelden geïllustreerd. En niet zelden met verkapte verwijten, dat er in de kerk 'te weinig' aan wonderen gebeurt.

Tegelijk zouden we ons enorm vergissen, als we in die afscherming zouden blijven steken. Door alleen maar te zeggen hoe het niet is bedoeld. Want waar het Jezus om gaat is dit: *bij wie vindt Hij het echte geloof?* Het geloof waardoor mensen diep overtuigd zijn dat Jezus ten allen tijde kan helpen, de weg kan vrij maken, uitkomst kan geven, kan vasthouden, kan laten slagen, enz., enz.?? Zodat ze niet in eigen onmacht tegen de bergen in hun leven blijven aankijken?

Ooit had Zerubbabel tot taak de tempel te herbouwen, op een terrein met onoverzichtelijke puinhopen en temidden van allerlei vijandschap. Toen kwam het woord van de Heer tot hem: 'Niet door eigen kracht of macht zal hij slagen - zegt de Heer van de hemelse machten - maar met de hulp van mijn Geest. Voor Zerubbabel verandert zelfs de hoogste berg in een vlakte; onder luid gejuich zal hij de gevelsteen aandragen' (Zach.4:6,7). Daar heb je het precies. Als Zerubbabel alleen zijn eigen knopen had geteld, was hij nergens aan begonnen. Maar met de Heer is alles mogelijk.

Hoe vaak is de uitkomst niet gekomen als een onverwachte weg? Denk aan het volk Israël voor de Schelfzee, wie had kunnen verzinnen dat het water zou splijten? Als God het nodig vindt gebeurt het. Zij die geloven, zullen het zien. Zij die niet *echt* geloven, zien nooit wat of heel weinig, omdat ze voortdurend bezig zijn alles in eigen hand te houden. Dat is het verschil.

Let wel: de Heer spreekt hierin niet de heidenen aan, maar zijn leerlingen, hen die zeggen dat zij geloven. Die mensen vind je vandaag in de kerk. *Geloven wij echt?* In het kerkelijk leven kan toch veel in mensenhanden worden gehouden. De goede orde ontaardt in zucht naar controle en angst voor alles wat anders is. Dat kan weldegelijk een reden zijn waarom er weinig gebeurt, omdat God niet echt de ruimte krijgt om wonderen te doen. Daarbij denk ik niet aan genezingen en zo, want die zijn niet beloofd. Maar wel aan mensen die tot geloof komen, *die opstaan uit de dood!* Dat is het grote wonder van alle tijden en alle plaatsen. Dat belemmeringen verdwijnen, dat mensen kiezen voor Jezus ongeacht wat het hun kost of hoe hun omgeving reageert. Dat wonder heeft niemand in de hand. Dat krijgen we alleen te zien als we in waarheid in Jezus geloven en verder alles loslaten. Anders keren mensen zich af, de jeugd gaat heen en onze bergen worden steeds groter. Zo simpel ligt dat, ten diepste. Als Jezus terugkomt, zal Hij dan het echte geloof vinden?

Ds. Bas Luiten is predikant van de Gereformeerde Kerk te Zwolle-Centrum.

Waar zijn de kerken...? een reactie

De Reformatie van 17 februari j.l. opende met een artikel van dr. E.A. de Boer waarin de centrale vraag gesteld werd: waar zijn de kerken? Daarbij ging het vooral om de politieke betrokkenheid en participatie van de kerken.

J. Serier ■

Aanvullend daarop wil ik graag iets kwijt over de maatschappelijke betrokkenheid van onze kerken (na overleg met dr. De Boer). Niet omdat dit geheel van elkaar gescheiden werelden zijn, maar vooral omdat beide kanten van die kerkelijke betrokkenheid aanvullend zijn op elkaar. Bovendien kun je rustig stellen dat een adequate maatschappelijke betrokkenheid zich altijd zal vertalen naar een politieke beïnvloeding.

Wet Maatschappelijke Ondersteuning

De maatschappelijke - en in het verlengde daarvan dus de politieke - betrokkenheid van de kerken wil ik in dit stukje bezien vanuit de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO). Deze, per 1 januari j.l. ingevoerde wet, heeft als centrale doelstelling de participatie van burgers en instellingen binnen onze samenleving. De gemeentelijke overheid heeft daarbij een zgn. compensatieverplichting om het iedereen mogelijk te maken daadwerkelijk te kunnen (gaan) participeren. Dit geldt temeer voor mensen die met een bepaalde beperking moeten leven.

Naast deze compensatieplicht dient de gemeente ook burgers en instellingen te betrekken bij het ontwikkelen van haar WMO-

de wijze van participatie is divers, maar de kerken doen mee!

beleid. Vrij vertaald: haar lokaal sociaal-, cultureel- en welzijnsbeleid. Om dit laatste gaat het mij nu. (De inhoudelijke kanten van de WMO kunnen, indien gewenst, later nog wel eens aan bod komen).

Kerkelijke initiatieven

'Stel dat het ervan komt: een platform waarop kerk(verband)en elkaar vinden om met één mond over publieke zaken te spreken', zo schreef dr. De Boer. Welnu, op verschillende plaatsen is er inmiddels al sprake van een der-

gelijk platform, dan wel zijn voorbereidingen daartoe ingezet. De wijze van participatie is divers, maar de kerken doen mee!

In de gemeente Achtkarspelen zijn meerdere kerkgenootschappen vertegenwoordigd in een zgn. WMO-platform en leveren ze daar een goede en inhoudelijke inbreng. In Groningen hebben de kerken elkaar gezocht binnen het kader van de beleidsbeïnvloeding rondom de WMO. Binnenkort is er in Bunschoten een congres wat zich ook met dit onderwerp zal bezighouden. Denk ook aan het al langer bestaande initiatief rondom de inzet van kerkleden binnen de projecten van de stichting Present. En ik heb geluiden opgevangen dat er hier en daar meer van deze bewegingen op gang gekomen zijn. Veelal gaat het om een betrokkenheid op maatschappelijke ontwikkelingen, situaties en problemen. Bijvoorbeeld ook de gezamenlijke inzet van kerken bij de opvang van asielzoekers. Soms zijn deze inzetten sterk voortgekomen uit diaconale betrokkenheid, soms ook meer algemeen van aard. De politieke vertaling hiervan is nog te weinig aanwezig, maar dat moeten we vermoedelijk ook nog beter gaan leren.

De Groninger aanpak

De ontwikkeling die we in Groningen met elkaar doormaken werk ik nog wat verder uit. De aanstormende WMO had al heel wat tongen losgemaakt en duidelijk werd ook dat er wellicht voor de kerken een rol in het geheel was weggelegd. Hoewel het hier gaat om maatschappelijke participatie, heeft deze participatie een nadrukkelijke politieke component. Immers mee- en inspreken op het WMO-beleid is tevens politiek.'

Omdat we vernamen dat meerdere kerkgenootschappen zich bezonnen op hun rol terzake van dat WMO-beleid, hebben we elkaar begin 2006 opgezocht en samen besproken op welke manier we als 'platform' van kerken ons hiermee bezig konden houden. Dat heeft ertoe geleid dat drie 'bloedgroepen' van kerken zich hebben verenigd: de stedelijke Raad van Kerken, het Evangelisch Contact Groningen en het

Gereformeerd WMO-overleg (de kerken vanuit de zgn. Gereformeerde Gezindte). We schatten dat we met deze samenstelling tenminste 90% van kerken en geloofsgemeenschappen in Groningen bestrijken. Let wel: verenigd op het punt van de maatschappelijke participatie en politieke beïnvloeding terzake van het gemeentelijk WMO-beleid.

Inmiddels hebben al diverse gezamenlijke activiteiten plaatsgevonden: een bijeenkomst voor alle kerken in Groningen waar een eerste WMO-uitleg vanuit de gemeente plaatsvond, een bijeenkomst met het College van Burgemeester en Wethouders, een gezamenlijke bijeenkomst in Groningen-Zuid (en binnenkort in Groningen-Centrum/Oost) waar meer concreet ingegaan werd op de mogelijke rol van de kerken in dat deel van de stad, deelname aan het stedelijk platform WMO waar we als kerken 3 'zetels' mogen bezetten, een tweede bijeenkomst met de wethouders rondom de a.s. beleidsnota WMO, en veel publiciteit naar kerken en geloofsgemeenschappen. En zo staan er nog meer plannen op de agenda.

Vormgeving

Ook over de vormgeving van onze kerkelijke participatie hebben we nagedacht. Daarbij denken we aan drie niveaus.

Op de eerste plaats beïnvloeding van het gemeentelijk WMO-beleid.¹ Dit kan rechtstreeks vanuit de gezamenlijke kerken gebeuren en via onze deelname aan het stedelijk WMO-platform. Het gaat hier om, wat we noemen, het strategisch beleidsniveau.

Vervolgens kan op een tweede niveau participatie vormgegeven worden aan bijvoorbeeld projecten die op stedelijk niveau plaatsvinden.

Denk hierbij o.m. aan de gezamenlijke opvang van asielzoekers en ook deelname via de stichting Present.

Op het derde, operationele niveau kunnen de kerken in buurten en wijken met elkaar en anderen aan de slag vanuit de directe kerkomgeving. In Groningen-Zuid bijv. wordt nu nagedacht over participatie in het wijkloket dat zich bezighoudt met voorlichting en aanvragen die op de WMO betrekking hebben. Vanuit de kerken kunnen we dan de openingstijden aanvullen alsmede de dienstverlening en op die wijze samenwerken met gemeentelijke instanties en zorginstellingen.

Dit zijn een paar voorbeelden. We zijn nog verder op zoek naar een goede participatie op alle drie niveaus. De aanzetten zijn er, nu het vervolg!

Afsluitend

Voldoen we hiermee een beetje aan de harte-kreet van dr. De Boer? In ieder geval zijn op diverse plaatsen aanzetten hiertoe gegeven. Het WMO-beleid is hiervoor een prachtige kapstok. Daarbij wil ik er nog voor waarschuwen dat we

dit niet teveel en uitsluitend als diaconaal werk gaan duiden. Ik merk dat op verschillende plaatsen en in diverse artikelen vanuit de kerken. Als kerken gaat het om meer dan alleen diaconaal werk. Beleidsbeïnvloeding naar de overheid, maar ook naar de directe en wat verdere omgeving. Zijn we dan niet te activistisch? Ik denk het niet. Onder Gods zegen mogen we in dit soort verbanden opnieuw 'prophetisch', diaconaal-sociaal en 'helend' bezig zijn binnen

een maatschappelijke betrokkenheid zal zich altijd vertalen naar een politieke beïnvloeding

de samenleving waarin we gesteld zijn en waarvan we deel uitmaken. Zo kunnen we als kerken samen weer betekenisverlenend aan de gang en werken we opnieuw aan onze 'cultuur-opdracht'.

Noten:

- 1 Ter oriëntatie. De Wmo kent 9 prestatievelden voor de gemeente die samen zo ongeveer 40% van het gemeentelijk budget beslaan. Per gemeente verschilt dit wel, maar duidelijk is dat dit een belangrijk politiek thema betreft waar een gemeenteraad vanuit zijn budgetrecht besluiten over moet nemen. Dus: politieke afwegingen moet maken.
- 2 Dit betreft het beleid dat gevoerd dient te worden vanuit de 9 prestatievelden (PV's) en omvat globaal het volgende. PV1: het bevorderen van de sociale samenhang in en leefbaarheid van dorpen, wijken en buurten; PV2: op preventie gerichte ondersteuning bieden aan jongeren met problemen met opgroeien en van ouders met problemen met opvoeden; PV3: het geven van informatie, advies en cliëntondersteuning; PV4: het ondersteunen van mantelzorgers en vrijwilligers; PV5: het bevorderen van de deelname aan het maatschappelijke verkeer en van het zelfstandig functioneren van mensen met een beperking of een chronisch psychisch probleem en van mensen met een psychosociaal probleem; PV6: het verlenen van voorzieningen aan mensen met een beperking of een chronisch psychisch probleem en van mensen met een psychosociaal probleem ten behoeve van het behoud van hun zelfstandig functioneren of hun deelname aan het maatschappelijk verkeer; PV7: maatschappelijke opvang, waaronder vrouwenopvang en huiselijk geweld; PV8: het bevorderen van openbare geestelijke gezondheidszorg, met uitzondering van het bieden van psychosociale hulp bij rampen; PV9: het bevorderen van verslavingsbeleid.

Drs. Ko Serier is o.a. Projectleider WMO in de gemeente Achtkarspelen en participeert in de kerkelijke WMO-ontwikkelingen in Groningen.

Een nieuw contact. Een bekend geluid?

van binnen
naar buiten

“Toen we jaren geleden een nieuw kerkverband vormden dachten we dat wij de enige ware kerk waren”. Waar hadden we dat eerder gehoord?”

B. Bolt ■

Deputaten voor de Betrekkingen met Buitenlandse Kerken (BBK) waren eind november op bezoek bij de Presbyteriaanse kerk Hapshin en hun Hapdong Theological Seminary te Suwon, Korea. Een kerkverband dat bij BBK pas in beeld is. Het deputaatschap werd op het spoor van dit kerkverband gebracht door prof. dr. B. Kamphuis die in oktober 2005 een bezoek bracht aan Korea. In het onderstaande willen de twee afgevaardigden van BBK hun ervaring met de lezers van *De Reformatie* delen. Zij ervoeren er een heel plezierige atmosfeer en grote geestelijke verwantschap.

Theologische opleiding

De start van het nieuwe kerkverband was wel heel bijzonder. Onbedoeld eigenlijk.

Vier professoren van het Tongsin-seminary zijn de ‘founders’ van de Hapshin-kerk geworden.

Het verschil tussen Hapdong, Kosin en Hapshin wordt niet bepaald door de leer maar door de kerkhistorie.

Het heeft te maken met het kerkelijk beleid en de Shinto-aanbidding. De reden voor afscheiding van de Hapdong in 1970 was dat de kerk teveel politiek georiënteerd was. Dit gaf grote ontevredenheid, waardoor zij hun werk als professor niet goed konden uitvoeren. Zij wilden geen compromis sluiten met het kerkelijk beleid. De leer is bij de drie presbyteriaanse seminaries hetzelfde.

De Hapdong universiteit is gesticht met als doel de opleiding van gekwalificeerde toekomstige pastors, die zich volledig willen onderwerpen aan het Woord van God. Het seminarie wil zich laten leiden door drie (geloofs)overtuigingen: een theologie die God de eer geeft, een kerk

die Christus centraal stelt en een leven dat door de Geest wordt vervuld. Zij wil het niet alleen bij woorden laten, maar doet haar uiterste best om deze overtuiging in haar daden te laten zien.

Het seminarie heeft een Doctrinal Statement die is gebaseerd op de Westminster Confessie en de Heidelbergse Catechismus. Op het seminarie studeren ongeveer 300 studenten. Van de docenten hebben de meesten gestudeerd aan het Westminster Seminary in Philadelphia USA, de bekende orthodoxe presbyteriaanse opleiding. In de opleiding wordt veel nadruk gelegd op de kennis van de Westminster belijdenis en het onderwijs daarvan in de kerken wordt sterk gepromoot. De professor in kerkgeschiedenis is gespecialiseerd in Augustinus, Luther en Calvijn.

Omdat bestudering van de gereformeerde kerkgeschiedenis en belijdenissen hun een verrassende kijk op de bijbelse leer gaven stelt men uitwisseling op niveau van professoren en studenten met ‘Kampen’ zeer op prijs.

Geen nieuwe kerk

De professoren hadden niet de intentie om een nieuwe denominatie te stichten, maar veel studenten volgden de afgezette professoren. De daaruit voortgekomen kerken staan bekend als ‘Hapshin’. Maar om aan te geven dat men in de lijn van de vroegere Hapdong-kerk wilde blijven staan, koos men die naam voor het seminarie.

Eén van onze gastheren, Reverent Jong Un Park, is General Secretary van de Korean Presbyterian Church, Hapshin, tevens pastor van de Pyung-An Presbyterian Church. Park: “Toen we ons pas hadden los-

gemaakt van de Hapdong kerk dachten we dat we enige ware kerk waren(!) Pas later na zelf onderzoek, kregen we meer zicht op de kerken om ons heen.”

Contacten met andere kerken

In contacten met andere kerken zijn ze jaren terughoudend geweest. Na hun ‘vrijmaking’ dachten ze ‘wij zijn de ware kerk’. Na kritisch zelfonderzoek heeft men gezocht naar herkenning bij andere kerken en is men open naar anderen geworden. Intussen is een nieuwe relatie met de Kosin-kerken ontstaan. Twee keer per jaar wordt een meeting gehouden in het seminary in Suwon, waar bij ook het Tongsin-seminary (van de Hapdong kerken) betrokken is. Tussen de universiteiten bestaat een ‘faculty fellowship’. Over en weer zijn er ontmoetingen tussen studenten van de seminaries, met sport en discussies en uitwisseling van professoren. Ze volgen allen de gereformeerde leer.

Herkenning

Reverend Park vraagt ons naar het karakteristieke onderscheid met andere kerken, de reden van de vrijmaking, de leer over de doop en ons standpunt tav de zondagsrust. Op zich was men dus best van bepaalde zaken op de hoogte die in kerkelijk Nederland spelen! Ook wil hij weten hoe onze houding is ten opzichte van andere denominaties, zoals de CGK.

Voor ons was heel herkenbaar dat men daar met dezelfde vragen bezig is dan bij ons. En ook hier is actieve belangstelling voor Gods wereldwijde Kerk. Park: “Het is voor ons wenselijk de

relatie uit te breiden met andere kerken, ook in de USA, Nederland en de RCJ in Japan; dat zal ons leren onze ogen te openen over de wereld”.

De kerken werken aan eenheid, op bepaalde niveaus. Men voelt een nauwe verbondenheid, maar streeft niet naar één kerk.

Als de kerk te machtig wordt, is de kans op secularisatie groot en zal ze de wereld volgen.

We willen meer elkaar bemoedigen, zonder elkaar te beschuldigen.

Regelmatig worden predikanten, ook uit andere kerken, als gastspreker uitgenodigd op deze bijeenkomsten. Wij kunnen van hen leren en dat bewerkt eenheid.

Voor openheid en eenheid komen, zijn drie zaken belangrijk:

- erken elkaars predikanten, accepteer dat zij kunnen werken in de andere denominatie;
  - accepteer uitwisseling van docenten en studenten in elkaar seminars;
  - organiseer samen met de drie kerkgenootschappen gebedsbijeenkomsten, seminars, enz. en voor de predikanten en ouderlingen theologische conferenties.
- “Wij moeten nederigheid leren om open te zijn en naar buiten te treden. Verschillende kerkleiders vinden het nu fijn om contact met ons te hebben, ondanks kritiek. We leren van elkaar. Zij waarderen kritiek”.

Relatie met Japan en Noord Korea

Men heeft sterke behoefte aan een verbeterde relatie met Japan. Vooral nadat 300 Japanners naar Korea kwamen en op hun knieën excuus hebben aangeboden voor de Japanse onderdrukking. De Japanse onderdrukking heeft destijds veel verwarring gesticht in de Koreaanse kerken omdat er niet eensluidend het dienen van de Shinto shrine werd afgevoerd.

Park: “Tijdens mijn studie in Westminster leerde ik Japanners kennen, terwijl er eerst vijandschap bestond tussen Japan en Korea. Na mijn belijdenis dat ik hen haatte en op hen neerkeek, huilden de meeste Japanners. Dat was de climax, daarna is er een nauwe band ontstaan. Dit geldt ook voor Noord-Korea. Ik zie het als onze schuld dat de christenen daar moeten lijden en probeer hen te helpen”.

In Noord-Korea zijn er contacten met ondergrondse christenen. Die hebben zij in China ontmoet, waar ze zijn gedoopt en weer teruggekeerd. Ongeveer 8000 vluchtelingen uit Noord-Korea worden opgevangen

Kerkelijk leven Hapshin

Er zijn 700 gemeenten en ca 300.000 leden. Het zijn zelfstandige kerken met senior en assistent pastors. Als kerkelijke belijdenis onderhoudt men de Westminster Confession. De K.O. is gebaseerd op de Westminster Churchorder. Steeds meer predikanten gebruiken de Catechismus voor de catechisaties, dit wordt ook gestimuleerd en groeit langzaam, maar ook andere boeken worden gebruikt. Het Avondmaal wordt soms te weinig gevierd, vaak maar twee

keer per jaar. In sommige kerken vier keer. Men hanteert de kinderdoop.

De kerken vormen Presbyteries en eens per jaar is er een General Assembly.

Contacten met onze kerken worden erg op prijs gesteld, m.n. vanwege de gereformeerde leer.

Diaconaal

Elke gemeente probeert in zijn omgeving diaconaal betrokken te zijn. Zo heeft een gemeente in Seoul elke woensdag om 12 uur een prayermeeting met zakenmensen in de omgeving van de kerk. Deze meeting eindigt met een gezamenlijke lunch. Sommige kerken hebben een school inclusief dagcentrum voor wezen. Ook zijn er activiteiten voor gehandicapten. Elke week gaan jongeren van de plaatselijke kerken naar behoeftigen en geven hulp. “Een keer per jaar geven we steun aan vijftig zeer arme mensen, aangewezen door de overheid. Zij ontvangen elk 200 dollar. Ook geven we in de omgeving van de kerk steun aan wezen of kinderen uit eenoudergezinnen van middelbare schoolleeftijd.”

Soms heeft een kerk een elderly home of een welfare centre. Ook een zorgcentrum voor gehandicapten wordt financieel gesteund.

12 kerken overleggen om de vluchtelingen uit Noord-Korea te helpen. Er is 14.000 dollar bijeengebracht door deze kerken. Men voert in Noord Korea een TBC project uit.

Verbondenheid

Inderdaad, we ervoeren grote geestelijke verbondenheid en zien van beide kanten graag dat de band wordt verstevigd, waarbij we over en weer blijven vragen wat we voor elkaar kunnen betekenen.

Ben Bolt is lid van het Deputaatschap Betrekkingen Buitenlandse Kerken.

Geref. Kerkboek 2006 lied 32:

'Het is Gods goedheid en geduld'

lied van de week

De naam van Anka Brands is met verschillende liederen uit het Gereformeerd Kerkboek verbonden.¹ Vier van deze liederen zijn afkomstig uit Een lied voor Jeruzalem, een bundel met bijbelliederen op melodieën van Luit Doornbos (Groningen 1972). In het nieuwe Gereformeerd Kerkboek zijn ze te vinden onder de nummers 32, 41, 42 en 77. De eerste van deze vier, 'Het is Gods goedheid en geduld', is het lied van de week voor zondag 18 maart a.s.

A. de Heer ■

De bijbelliederen uit *Een lied voor Jeruzalem* zijn bestemd voor 'school en huis' en 'overal' op de pleinen van Jeruzalem (Zach. 8:5), zo is te lezen in het voorwoord. En bovendien zijn ze 'beslist niet alleen voor kinderen gedacht. (...) Naast enkele - naar tekst en melodie - heel eenvoudige zijn er liederen bij op kerklied-niveau'.

Klaagliederen

'Het is Gods goedheid en geduld', gez. 32 in de nieuwe uitgave van het Geref. Kerkboek, kreeg in *Een lied voor Jeruzalem* als titel mee *Troost uit Klaagliederen*. Bij het lied stond verder de opmerking: *'Midden in de ellende, die Israël overkwam, vanwege zijn zonden, getuigt een onbekende profeet van de trouw van de HEER'*. De tekstverwijzing is Klaagliederen 3:22-26. Deze bijbeltekst luidt:

*Genadig is de HEER: wij zijn nog in leven! Zijn ontferming kent geen grenzen.
Elke morgen schenkt hij nieuwe weldaden. - Veelvuldig blijkt uw trouw!
Ik besef: mijn enig bezit is de HEER, al mijn hoop is op hem gevestigd.
Goed is de HEER voor wie hem zoekt en alles van hem verwacht.
Goed is het geduldig te hopen op de HEER die redding brengt.*

De passage maakt deel uit van het derde lied uit de Klaagliederen. Dit lied begint met een klacht (1-21), gevolgd door een deel over geduld, hoop en vertrouwen (22-33), een deel over inkeer en schuldbesef (34-54) en tenslotte een gebed om hulp en redding (55-66). Klaagliederen 3 is een alfabetlied. Elk groepje van drie regels begint met dezelfde alfabetletter (in de

grondtekst). In de vertaling van 1951 is dat te zien in de weergave van dit hoofdstuk in 22 groepjes van steeds drie regels.

Bij de passage van lied 32 hoort strikt genomen dus ook nog vs. 27, *Goed is het als een mens zijn juk draagt in zijn jeugd*. Anka Brands liet deze regel echter achterwege.

Brands bouwde haar lied op uit drie coupletten met daarbij een refrein. Globaal genomen volgt het lied de bijbeltekst: 1 = vs. 22, 2 = vs. 23, 3 = 23, refrein = 24-25. De dichter plaatst haar eigen accent door de keuze voor woorden als 'vriendelijk' en 'gedachten' (refrein) en 'ons leven is vernieuwd en rein' (str. 1). Met die laatste zinsnede kiest ze voor een nieuwtestamenteel licht over deze oudtestamentische bijbeltekst - verlossing in de zin van totale vernieuwing en reiniging. (Wellicht paste daarom vs. 27 niet goed bij dit lied?)

Melodie

De melodie is van de hand van Luit Doornbos (geb. 1927). Hij schreef een eenvoudige, sprekende melodie in Es-groot. De coupletmelodie beweegt zich tussen de es en de daarboven gelegen bes, een reeksje van vijf noten dus. De refreïnemelodie stijgt daarboven uit. Ze zet meteen in met de kwartsprong bes'-es², een mooi accent op de tekst 'Hoe vriendelijk zijn over ons...'. De melodie is geschreven in een 6/4 maat. In de laatste regel van het couplet vraagt dat een aanpassing (3/4) – deze regel telt 6 in plaats van 8 lettergrepen zoals de voorgaande regels. Het levert een mooie nuance van het ritme op. Voor het refrein gebruikt Doornbos een tegengestelde maatsoort, namelijk een alla breve of 2/2 maat. Samen met de afwisseling van kwart en achtste noten levert

dat een extra accentuering op van de refrein-tekst.

De melodie is niet moeilijk om te zingen en het aanleren zal niet veel problemen opleveren. Wees bedacht op de slotnoten van de regels van de melodie, waar die een halve met punt zijn moeten ze ook echt de volle waarde krijgen en niet afgezwakt worden tot een halve plus nog een beetje. Verder vraagt de verhouding tussen melodie en refrein goede aandacht: de kwart blijft gelijk. De slotnoot van het refrein krijgt steeds een fermate en wordt dus iets langer aangehouden.

Een begeleiding van het lied is te vinden in de *Aanvullende begeleidingsbundel bij het Gereformeerd Kerkboek* van Dirk Zwart die verschijnt bij muziekuitgeverij Nootzaak

Gebruik

In dit jaarrooster van Lied van de Week heeft 'Het is Gods goedheid en geduld' een plaats gekregen in de weken voor Pasen, namelijk de 4de zondag van de zogenoemde Veertigdagen-

tijd. Als in de kerkdiensten in aandacht wordt besteed aan het onderweg zijn naar het feest van de Opstanding kan dit lied daarbij goed een plaats krijgen. Daarnaast zijn er andere momenten, zoals de genadeverkondiging (Orde C) of ook de behandeling van catechismuszondagen als 9 en 10.

Noot:

1. Zie voor meer informatie over Anka Brands (1918-1978) de bespreking van 'Het feestkleed', De Reformatie jg. 78 nr. 17, 1 februari 2003, 299.

Anje de Heer is musicus en publicist liturgie en kerkmuziek. Zij verzorgt voor de deputaatschappen Eredienst en Kerkmuziek het Steunpunt Liturgie .

32 Het is Gods goedheid en geduld

Klaagheeren 3:22-26

Lari Doornbos

1 Het is Gods goed - heid en ge - duld,
dat wij niet om - ge - ko - men zijn.
Ons le - ven is ver - nieuwd en rein
en van Gods gunst ver - vuld.

refrein:
Hoe vrien - de - lijk zijn o - ver ons,
o HE - RE, uw ge - dach - ten.
Hoe goed is het, HEER, uw ge - na
in stil - heid te ver - wach - ten.

- 2 Nooit heeft God van zijn woord berouw.
Steeds nieuw is zijn barmhartigheid,
die elke morgen ons verblijdt.
= Hoe heerlijk is uw trouw.

refrein

- 3 Nu zing ik: Heer, Gij zijt voor mij
een rijk bezit, mijn vaste hoop.
En op de weg, waarlangs ik loop,
weet ik U zeer nabij.

refrein

Anka Brands (1918-1978)

Gave presenteert nieuw logo

Harderwijk - Vanaf deze week gebruikt Gave een nieuw logo en aangepaste huisstijl. Daarnaast is de website geheel vernieuwd. Met de nieuwe huisstijl wil Gave beter communiceren waar ze voor staat om hierdoor de betrokkenheid bij en inzet voor asielzoekers te bevorderen.

In het nieuwe logo neemt de ontmoeting tussen twee personen een centrale plaats in. De ene persoon neemt de ander mee op weg. In de witruimte tussen de twee mensen is het kruis zichtbaar. De kleurstelling is warm betrokken. Hierdoor wil Gave beter communiceren waar het haar om te doen is: Kerk en vluchteling bij elkaar brengen om samen Christus te volgen.

Zuidlaren - jubileum: op 28 februari - Ds. T.J. Havinga. Standplaatsen: Broek op Langedijk (1982), Assen-Zuid (missionaire dienst in Curitiba, Brazilië, 1986), Loppersum in combinatie met Westeremden (1996) en Zuidlaren (2001)

Rotterdam – jubileum: 28 februari - vijftien jaar predikant: G.J. Bruijn. Standplaatsen: Rozenburg (1982), Voorthuizen-Barneveld (1986), Spakenburg-Zuid (docent aan de theologische opleiding in Lubumbashi; Congo 1991) en Stichting Paulus (toerusting en opleiding van lokale predikanten en op economische hulp in Afrikaanse gebieden; 2002, sinds 2006 via Rotterdam-Zuid)

Neede/Lichtenvoorde – beroepen: als predikant met bijzondere opdracht voor evangelisatiewerk in Lichtenvoorde C. v/d Beek te Enschedé.

Amersfoort-Hoogland - beroep aangenomen: P.P.H. Waterval te Krimpen a/d IJssel, die bedankte voor Duiven-Velp

Om al de tienduizenden (ex-)asielzoekers in en buiten de asielzoekerscentra in aanraking met het Evangelie te brengen, zijn nog duizenden vrijwilligers nodig. Mensen die lokaal bereid zijn om contacten aan te gaan met asielzoekers in hun omgeving. Met de nieuwe huisstijl hoopt Gave beter mensen hiervoor te kunnen mobiliseren.

De huisstijl is ontwikkeld door PXL ontwerpstudio te Veenendaal. De nieuwe site is door Sitepack te Barneveld gemaakt.

Present trekt land in met formule voor diaconaat

Stichting Present trekt de komende maanden met een aantal miniconferenties het land in zodat mensen kunnen kennismaken met haar opzet en werkwijze. De stichting ondersteunt groepen uit kerken om heel concreet aan de slag te gaan in de samenleving.

Veel christenen en kerken zijn bereid om zich in te zetten voor de naaste, maar het komt er in de praktijk vaak niet van. Vanuit een vernieuwende aanpak met afgebakende projecten, professionele kaders en nauwe samenwerking met maatschappelijke organisaties lukt het Present om de verbinding te leggen tussen mensen die zich in willen zetten en mensen die daar écht mee geholpen kunnen worden.

Er is een groeiende belangstelling voor deze aanpak en in veertien plaatsen is Stichting Present inmiddels actief. Met de miniconferenties biedt Present een compact programma gericht op ondernemende mensen. Ze krijgen in een notendop voorgeschoteld wat de formule inhoudt, hoe die gestalte kan krijgen in hun eigen woonplaats en welke rol ze daar zelf bij kunnen spelen.

Agenda

23 mrt	Zwolle	De Zuiderhof
13 apr	Wolvega	World Servants
20 apr	Houten	Nieuwoord
27 apr	's-Hertogenbosch	Wederkomstkerk
11 mei	Gouda	Driestar College

Voor meer informatie en aanmelden zie www.stichtingpresent.nl

Cursus 'Gaan in het spoor van het Oude Testament'

Zwolle/Rotterdam - Wilt u de kleine profeten van Hosea tot Maleachi beter leren kennen? Kom dan naar de Bijbelcursus die prof. Douma en drs. Adrian Verbree hopen te geven in drie maal twee avonden te Zwolle en Rotterdam. De data voor het eerste cursusblok zijn:

Zwolle : dinsdag 3 en 10 april, in de Koningskerk, Landsheerlaan 5
Rotterdam: dinsdag 17 en 24 april, in de Ichtuskerk, Jaap van der Hoekplaats 1
 Aanvang: 19.30 uur

Kosten voor één cursusblok: € 10 per persoon, studenten en scholieren halve prijs. Betaling op rek.no. 93.86.42.987 ten name van Comité Bijbelavonden te Hardenberg
 U kunt zich nog sneller opgeven via het volgende e-mailadres: cursuscontact@planet.nl. De betaling volgt dan later wel.
 Zodra u zich gemeld hebt ontvangt u een lesbrief, die u alvast inleidt in de te behandelen bijbelboeken.

Elke deelnemer kan bij een volgend cursusblok weer in- of uitstappen. Voorkennis van vorige cursusblokken is niet vereist. Als u uw kennis van de twaalf kleine profeten wilt verdiepen, bent u allen (jong en oud) hartelijk welkom. Complete studieverenigingen melden zich! In april worden besproken: Hosea, Joël, Amos en Obadja.
 Binnenkort verschijnt in de serie 'Gaan in het spoor van het Oude Testament' het deeltje over deze vier profeten. Dan verkrijgbaar in de boekhandel (€ 12,50).

Van de redactie

Onze eindredacteur dr. E.A. de Boer is onlangs een auto-ongeluk overkomen. We zijn God dankbaar dat zijn leven is gespaard en dat er ook geen sprake is van ernstige verwondingen. Toch zijn de gevolgen wel zodanig dat hij in ieder geval voorlopig niet in staat zijn taken als eindredacteur te vervullen. Dr. A.L.Th. de Bruijne is bereid gevonden het eindredacteurschap waar te nemen. Wij wensen Dr. De Boer een goed herstel toe onder Gods zegen.
 Namens de redactie,

B. Kamphuis

HOOFDREDACTEUR:

Prof. Dr. B. Kamphuis

EINDREDACTEUR:

Dr. A.L. Th. de Bruijne

OVERIGE REDACTIELEDEN:

Drs. I.D. Haarsma, Prof. Dr. G. Kwakkel,
 Drs. B. Luiten,
 Prof. dr. S. Griffioen, J. Westert.
 Dr. E.A. de Boer

MEDEWERKERS:

J.J.D. Baas, J.M. de Jong, Ds. G. Riemer,
 Dr. J. Smelik, Drs. H. Veldman

BESTUURSLEDEN STICHTING

DE REFORMATIE:

A. Verhoeff (voorzitter),
 Drs. B. Bos (secretaris),
 F.H. Haveman (penningmeester)

BLADMANAGEMENT:

Mevrouw M.T. Kremer
 Scholma Druk bv, Postbus 7
 9780 AA Bedum, tel. 050 3013636

Alle stukken voor de redactie bij voorkeur per
 E-mail: reformatie@scholma.nl, ingeval per
 post via bovengenoemde postbus.
 Uitgever: Print Media bv, Bedum
 Technische realisatie:
 Scholma Druk bv, Bedum

ADMINISTRATIE EN

ADVERTENTIES:

Scholma Druk, postbus 7,
 9780 AA Bedum.
 Telefoon: 050 - 3013636.
 Fax: 050 - 3012732
 (o.v.v. Reformatie).
 E-mail: reformatie@scholma.nl
 Aanlevering advertenties in overleg.
 ING Bank: 66.30.92.620

ABONNEMENTSPRIJZEN:

€ 49,95 per jaar
 studenten € 19,50;
 buitenland € 130,00
 - abonnementsjaar loopt van
 1 januari t/m 31 december
 - opzegging van het abonnement dient 1
 maand voor aanvang van het nieuwe abon-
 nementsjaar schriftelijk of per e-mail te
 geschieden (voor 1 december)
 Losse nummers € 1,50 (incl. porto).

De Reformatie is op Daisy cd-rom verkrijgbaar bij de Chr. Blindenbibliotheek voor blinden en slechtzienden. Tel. (0341) 565477.

ADVERTENTIES (acquisitie en verkoop):

J. Hoogenboom, tel. 050-4091204,
 fax 050-4091252
 e-mail: info@hoogenboom-communicatie.nl
 Prijs: € 0,45 per mm.
 Contracttarief op aanvraag.

Zonder schriftelijke toestemming van de uitgever is het niet toegestaan artikelen uit dit blad over te nemen.

Web: www.dereformatie.nl
 ISSN 0165-5191

Werken is géén kinderspel

Wie geeft haar toekomst?

Red een kind van

KINDERARBEID

Help al mee voor € 9,- of € 18,- per maand

Tel. 038 - 460 46 48

www.redeenkind.nl

Red een Kind helpt al meer dan 36 jaar kinderen in de derde wereld

George Stephensonstraat 11
8013 NL Zwolle
E-mail info@reddeenkind.nl
GIRO 1599333

Samenkomsten Ameland

Herhaalde oproep voor broeders die willen voorgaan in de zondagse samenkomsten vanaf Goede Vrijdag t/m 1 juli, in april, 6,8,15,22,29, in mei, 6,13,17,20,27(Pinksteren), in juni, 3,10,17,24, en 1 juli. Nu bijna geen opgave voor het voorseizoen, opgave voor 31 maart, dit om het rooster en de publicatieboorden op Ameland gereed te maken.

Secr. v.d. cie: J. Holtvoort, Weegbree 55, 7711 NB Nieuwleusen. Tel: 0529-485523. bgg: 06-12596311. e-mail: j_holtvoort@hetnet.nl

GEF
EMFYEEMPATIENTEN
MEER LUCHT

GIRO
55055

Astma Fonds
STEUNPUNT VOOR 1.6 MILJOEN NEDERLANDERS

INVENTARIS

vertrouwd verzekerd

speciale verzekeringen voor kerken, zorginstellingen en monumenten

De premie is laag en de dekking is hoog.
Wat wil je nog meer?

Postbus 500 5240 AM Rosmalen www.donatus.nl tel. 073 - 5221700

